

W jaki sposób Neron wykorzystał fakt, że za jego panowania ludzie nie mieli praw?

Człowiek i jego prawa - praca z tekstem "Quo vadis" Henryka Sienkiewicza.

Autorka: Joanna Kostrzewa

Krótki opis scenariusza: Podczas lekcji uczniowie i uczennice zwrócą uwagę na to, do czego może doprowadzić brak praw człowieka i ich nieprzestrzeganie. Podczas pracy ze scenariuszem istotny jest jego związek z wcześniejszą wiedzą: uczniowie podczas poprzednich lekcji scharakteryzowali Nerona bądź dokonali porównania środowiska chrześcijan ze środowiskiem ludzi otaczających Nerona.

Zagadnienia: władza polityczna, demokracja i prawa człowieka

Czas trwania: 2 x 45 minut

Pytanie kluczowe: Jak wyglądałoby moje życie, gdybym nie miała/nie miał praw?

Cele zajęć:

- będziesz wiedziała/wiedział, co oznaczają poszczególne zapisy Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka
- będziesz potrafiła/potrafił wskazać przypadki łamania zapisów Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka na przykładzie literackim, by świadomie reagować na przejawy naruszenia praw człowieka
- wyjaśnisz znaczenie zapisów Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka
- wskażesz przykłady łamania praw człowieka w utworze "Quo vadis" H. Sienkiewicza
- objaśnisz, jak na co dzień możesz dbać o przestrzeganie praw człowieka.

Związek z podstawą programową:

I 9, 10

III 1,2,3

IV 2

Metody: burza pomysłów, praca z tekstem, dyskusja

Formy pracy: praca w parach, praca w grupach

Środki dydaktyczne:

- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka
- arkusze papieru
- załącznik 1: zapisy Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka
- załącznik 2: karta pracy
- załącznik 3: instrukcja do narzędzia AnswerGarden
- dwie kostki metodyczne: niebieska i czerwona – pomoce dydaktyczne sprzyjające nieszablonowemu rozpoczęciu lekcji (niebieska kostka metodyczna) i jej podsumowaniu (czerwona): <https://civitas.com.pl/pl/p/Kostki-metodyczne/47>.

Przebieg zajęć

I LEKCJA

Wprowadzenie

1. Poproś młodzież, aby w parach zastanowiła się nad odpowiedzią na pytanie kluczowe. Po burzy pomysłów uczniowie opowiadają, jak według nich wyglądałoby ich życie, gdyby nie istniały żadne prawa. Po udzieleniu odpowiedzi na pytanie kluczowe przez chętnych i zapisaniu tematu – przedstaw cele lekcji i porozmawiaj z uczniami na temat poziomu zrozumienia celów lekcji. (5 minut)

Praca właściwa

2. Podziel uczniów na pięcioosobowe grupy i wybierz w każdej grupie lidera – osobę odpowiedzialną za przebieg pracy nad wykonaniem zadania. Wyjaśnij, że każda grupa otrzyma po dwa zapisy Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Zadaniem grupy będzie przedstawienie na plakacie znaczenia przydzielonych jej zagadnień. Następnie, po opracowaniu plakatu, lider na forum klasy zaprezentuje wyniki pracy. W ten sposób wszyscy uczą się od siebie, a każdy opanowuje cały materiał, a nie tylko swoją część. (10 minut)

3. Po podzieleniu uczennic/uczniów na grupy poproś ich, aby zapoznali się z wybranymi dla nich zapisami Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka: artykuł 3, 4 (grupa pierwsza), artykuł 5, 9 (grupa 2), artykuł 10, 11 (grupa trzecia), artykuł 12, 18 (grupa czwarta), artykuł 19, 20 (grupa piąta) (**załącznik nr 1**).
4. Każda z grup zastanawia się nad znaczeniem przydzielonych jej zapisów Deklaracji i wyjaśnia ich znaczenie na plakacie. Następnie poproś uczniów, aby jedna osoba z każdej grupy (lider) wyjaśniła koleżankom/kolegom na forum zapisy Deklaracji, nad których znaczeniem grupa pracowała. Podczas prelekcji liderki/liderów uczniowie samodzielnie uzupełniają notatki w karcie pracy (**załącznik nr 2, kolumna 2**). (20 minut)
5. Przedstaw uczennicom/uczniom z wszystkich grup zadanie domowe do wykonania na następną lekcję, poproś uczennice/uczniów o przygotowanie dwóch informacji na grupę: *Wyszukaj dwie wiadomości na temat łamania praw człowieka w kraju i zagranicą; wykorzystaj do tego różne źródła: prasę, radio, telewizję, Internet.* (5 minut)

Podsumowanie

6. Poproś uczniów/uczennice o podsumowanie lekcji za pomocą techniki niedokończonych zdań:

Podczas dzisiejszej lekcji dowiedziałam/dowiedziałem się, że...

Umiem...

Rozumiem...

Muszę jeszcze powtórzyć...

Powinnam/powiniennem utrwalić...

Nie rozumiem...

Mam trudności z....

Odpowiedzi pozwolą na zaplanowanie kolejnej lekcji z tego tematu. Jeśli okazałoby się, że uczennice/uczniowie mają problem ze zrozumieniem zapisów Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, warto poprosić, aby w domu przeczytali sobie własne notatki z kart pracy.

Podsumowanie (wersja druga):

Do podsumowania możesz wykorzystać narzędzie online:

<https://answergarden.ch/create/>, za pomocą którego uczniowie, wykorzystując własne telefony komórkowe, skanują kod QR wyświetlony przez rzutnik na tablicy i zostają odesłani do strony z pytaniem:

Czego dowiedziałam/dowiedziałem się podczas dzisiejszej lekcji?

Wykorzystując telefony komórkowe, uczennice/uczniowie udzielają odpowiedzi, która pojawia się na stronie wyświetlonej na tablicy (**załącznik nr 3 – instrukcja do narzędzia**). (5 minut)

II LEKCJA

Wprowadzenie

1. Uczennice/uczniowie pracują w tych samych grupach. Poproś ich, aby porozmawiali w grupie na temat tego, co było dla nich najważniejsze na poprzedniej lekcji, jeśli chodzi o Powszechną Deklarację Praw Człowieka. Jedna osoba z grupy odpowiada głośno na pytanie nauczycielki/nauczyciela. (5 minut)

Praca właściwa

2. Opowiedz, że czasy panowania Nerona to lata 54-68 n.e. Nie mówiono wówczas o prawach człowieka i nie istniała Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, na którą można się było powołać, aby bronić praw ludzi. Poproś uczniów, aby pracując w grupach znaleźli przykłady łamania praw człowieka, analizując utwór "Quo vadis" H. Sienkiewicza. Uczennice/uczniowie szukają przykładów i cytatów odpowiadających artykułom Deklaracji, przydzielonym im na poprzedniej lekcji. Uzupełniają kartę pracy (**załącznik nr 2, kolumna 3**). Po zakończeniu pracy w grupach uczniowie prezentują wyniki swojej pracy na forum klasy. Przedstawiają opisane w utworze sytuacje, które pokazują łamanie praw człowieka za czasów

panowania Nerona (**karta pracy – załącznik nr 2**). Uczennice/uczniowie uzupełniają kartę pracy podczas prezentacji wyników pracy koleżanek/kolegów. (15 minut)

3. Wyjaśnij młodzieży, że pojawiające się na przestrzeni wieków przejawy łamania praw człowieka (nie tylko za czasów panowania Nerona w latach 54-68 n.e., kiedy o prawach ludzi nie mówiono w ogóle) doprowadziły do powstania Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Zwróć uwagę uczniów/uczennic, że chociaż omawiany podczas lekcji dokument istnieje od wielu lat, mogą na co dzień zauważyć, że jego artykuły nie są przestrzegane. Odwołaj się do pracy domowej uczennic/uczniów z poprzedniej lekcji, którą mieli wykonać w grupach. Poproś ich, aby stworzyli mapę myśli, w której przedstawią wydarzenie pokazujące łamanie praw człowieka w kraju lub zagranicą (praca domowa) oraz to, w jaki sposób jako uczennice/uczniowie mogą zareagować na sytuacje związane z łamaniem praw człowieka. Możesz opowiedzieć uczniom o pilnych akcjach Amnesty International <https://amnesty.org.pl/uwaga-akcja/>, aby uczniowie wiedzieli, czym się kierować podczas tworzenia swoich map myśli. Po wykonaniu pracy uczennice/uczniowie opowiadają o wyszukanim przez siebie przykładzie łamania praw człowieka i przedstawiają, jak mogą zareagować, aby pomóc w danej sytuacji i aby nie powtórzyła się ona w przyszłości. (15- 20 minut)

Podsumowanie

4. Uczennice/uczniowie podsumowują lekcję, wykorzystując czerwoną kostkę metodyczną. Na interesującej nas podczas tej lekcji czerwonej kostce znajdują się następujące pytania:
- *Czego jeszcze chcesz się dowiedzieć na ten temat?*
  - *Jak, twoim zdaniem, najlepiej nauczyć kogoś tego tematu?*
  - *Co z tego tematu jest dla ciebie ważne?*
  - *Jak zastosujesz ten temat w życiu?*
  - *Co z tego tematu powinniśmy zapamiętać?*

Pytania znajdujące się na czerwonej kostce pozwalają przetworzyć zdobytą podczas lekcji wiedzę, dokonać refleksji nad wykorzystaniem wiedzy w praktyce oraz nad tym, co z tej lekcji jest dla młodzieży najistotniejsze. Refleksja uczniowska wywołana podsumowaniem przy użyciu kostki metodycznej jest informacją zwrotną dla nauczyciela i zachętą do dialogu.

Nauczycielka/nauczyciel rzuca kostkę do jednej osoby, a ta odpowiada na pytanie, które zobaczy na kostce po jej złapaniu. Po udzieleniu odpowiedzi odrzuca kostkę osobom z kolejnej grupy. Czynność jest powtarzana. Jedna osoba z każdej grupy udziela odpowiedzi na pytanie z kostki (jeśli nauczyciel nie ma kostek metodycznych, można zrobić losowanie pytań z kostki). (5 minut)

Załącznik 1

GRUPA 1

Artykuł 3

Każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swojej osoby.

Artykuł 4

Nikt nie może pozostawać w stanie niewolnictwa lub służebności; niewolnictwo i handel niewolnikami we wszystkich formach będą zakazane.

GRUPA 2

Artykuł 5

Nikt nie może być poddany torturom lub okrutnemu, niehumanicznemu albo upokarzającemu traktowaniu lub karaniu.

Artykuł 9

Nikt nie może być poddany arbitralnemu zatrzymaniu i aresztowaniu lub wygnaniu z kraju.

GRUPA 3

Artykuł 10

Każdy człowiek przy rozstrzygnięciu o jego prawach i zobowiązaniach lub o skierowaniu przeciwko niemu oskarżenia o przestępstwo jest uprawniony na warunkach całkowitej równości do sprawiedliwego i publicznego wysłuchania przez niezależny i bezstronny sąd.

Artykuł 11

Każdy człowiek oskarżony o popełnienie przestępstwa ma prawo, aby uznawano go za niewinnego dopóty, dopóki wina nie zostanie udowodniona mu zgodnie z prawem podczas publicznego procesu, w którym miał wszystkie gwarancje konieczne do swojej obrony.

GRUPA 4

Artykuł 12

Nikt nie może być poddany arbitralnemu ingerowaniu w jego życie prywatne, rodzinne, domowe lub korespondencję ani też atakom na jego honor i dobre imię. Każdy człowiek ma prawo do ochrony prawnej przeciwko takim ingerencjom i atakom.

Artykuł 18

Każdy człowiek ma prawo do wolności myśli, sumienia i religii; prawo to obejmuje wolność zmiany religii lub wiary oraz wolność głoszenia swej religii lub wiary, bądź indywidualnie, bądź wspólnie z innymi ludźmi, publicznie lub prywatnie poprzez nauczanie, praktykowanie, uprawianie kultu i praktyk religijnych.

.....

GRUPA 5

Artykuł 19

Każdy człowiek ma prawo do wolności poglądów i swobodnego ich wyrażania; prawo to obejmuje swobodę posiadania niezależnych poglądów, poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji i idei wszelkimi środkami, bez względu na granice.

Artykuł 20

Każdy człowiek ma prawo do wolności pokojowego zgromadzania się i zrzeszania.

Artykuły	Znaczenie artykułu	Przykłady łamania praw człowieka w utworze "Quo vadis" H. Sienkiewicza
Artykuł 3 Każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swojej osoby.		
Artykuł 4 Nikt nie może pozostawać w stanie niewolnictwa lub służebności; niewolnictwo i handel niewolnikami we wszystkich formach będą zakazane.		
Artykuł 5 Nikt nie może być poddany torturom lub okrutnemu, nieludzkiemu albo upokarzającemu traktowaniu lub karaniu.		
Artykuł 9 Nikt nie może być poddany arbitralnemu zatrzymaniu i aresztowaniu lub wygnaniu z kraju.		
Artykuł 10 Każdy człowiek przy rozstrzygnięciu o jego prawach i zobowiązaniach lub o skierowaniu przeciwko niemu oskarżenia o przestępstwo jest uprawniony na warunkach całkowitej równości do sprawiedliwego i publicznego wysłuchania przez niezależny i bezstronny sąd.		
Artykuł 11 Każdy człowiek oskarżony o popełnienie przestępstwa ma prawo, aby uznawano go za niewinnego dopóty, dopóki wina nie zostanie udowodniona mu zgodnie z prawem podczas		

publicznego procesu, w którym miał wszystkie gwarancje konieczne do swojej obrony.		
Artykuł 12 Nikt nie może być poddany arbitralnemu ingerowaniu w jego życie prywatne, rodzinne, domowe lub korespondencję ani też atakom na jego honor i dobre imię. Każdy człowiek ma prawo do ochrony prawnej przeciwko takim ingerencjom i atakom.		
Artykuł 18 Każdy człowiek ma prawo do wolności myśli, sumienia i religii; prawo to obejmuje wolność zmiany religii lub wiary oraz wolność głoszenia swej religii lub wiary, bądź indywidualnie, bądź wspólnie z innymi ludźmi, publicznie lub prywatnie poprzez nauczanie, praktykowanie, uprawianie kultu i praktyk religijnych.		
Artykuł 19 Każdy człowiek ma prawo do wolności poglądów i swobodnego ich wyrażania; prawo to obejmuje swobodę posiadania niezależnych poglądów, poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji i idei wszelkimi środkami, bez względu na granice.		
Artykuł 20 Każdy człowiek ma prawo do wolności pokojowego zgromadzania się i zrzeszania.		

Załącznik nr 3

Instrukcja obsługi narzędzia <http://answergarden.ch/> do generowania kodów QR:

1. Otwórz stronę: <http://answergarden.ch/>
2. Naciśnij **Create AnswerGarden**. Gdy pojawi się **Create a new AnswerGarden**, pod **Topic for your new AnswerGarden (required)** wpisz pytanie, na które chcesz uzyskać odpowiedź bądź hasło mające sprowokować uczniów np. do burzy pomysłów.
3. Wybierz długość odpowiedzi (**Answer Length**), czas, przez jaki pytanie/hasło będzie dostępne dla uczniów (**Add Local Discoverability**) i naciśnij **Create**.
4. Po naciśnięciu **QR** kod QR zostaje wygenerowany wraz z linkiem (dla tych, którzy jednak mają problem z zeskanowaniem kodu).
5. Po zeskanowaniu kodu telefonem komórkowym lub wpisaniu linku trafimy na stronę <http://answergarden.ch/>, gdzie widoczne będzie pytanie/hasło, na które można odpowiedzieć. Odpowiedź potwierdza się poprzez **Submit** – wówczas staje się ona widoczna dla wszystkich.

